

ВІРА МЕЛЕШКО
ORCID 0000-0002-6224-5201
(Полтава) (Poltava)
Place of work: Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
Country: Ukraine
Email: mele48@ukr.net

ЛЮДМИЛА ОВДІЄНКО: БІОГРАФІЯ, АВТОБІОГРАФІЗМ

У публікації представлено біографію та автобіографічні мотиви лірики української письменниці Людмили Овдієнко. Мета статті – подати біографію та аналіз поетичного набутку мисткині-землячки в автобіографічному аспекті. Провідне місце при розгляді лірики відведено дослідженню мотивів-образів (мотив-родина, мотив-хата).

Ключові слова: Людмила Овдієнко; біографія; автобіографія; циклізація; автобіографічні мотиви.

Сьогодні особливої ваги набуває проблема дослідження творчості письменників крізь призму біографії та автобіографізму, адже вивчення літератури в такому аспекті сприяє осмисленню духовного життя того чи того митця, «зріднює» його з реципієнтом. Звернення до написаного Людмилію Миколаївною Овдієнко (1948–2015) – на часі, бо назріла необхідність представити біографію поетки, прозаїкині, журналістки, з'ясувати художньо-виражальні особливості її автобіографічних віршів.

Про Людмилію Миколаївну Овдієнко сьогодні маємо 1) публікації інформативного характеру, уміщені в довідниках обласного та всеукраїнського рівнів; 2) інтерв'ю, що їх брали в поетки журналісти переважно у зв'язку з її ювілеями; 3) передмови до збірок лірики крайки (із шести книг переднім словом супроводжені три; автори передмов – Борис Котлярів, Михайло Шевченко, Микола Костенко); 4) некрологи; їх дуже багато, підписані вони й керівництвом НСП України та Полтавщини, і діячами культури та мистецтва, і колегами-журналістами та ін.

Інтерес до біографії письменників «періодично посилюється або послаблюється» (*Літературознавчий словник*, 2007, с. 88). На нашу думку, нинішня зацікавленість біографією митця викликана двома факторами:

1. Актуалізацією біографічного методу. За Шарлем-Огюстеном Сент-Бевом (1804–1869), суть цього методу полягає в ретельному вивченні біографії письменника (походження, звички, мораль, душевні стани, навіть домашня обстановка, дрібниці повсякденного побуту), що може бути ключем до прочитання творів. Джерела відомостей про письменника – його мемуари (щоденники, листи, записки та ін.), автобіографія, спогади сучасників, варіанти літературних текстів тощо (Сент-Бев, 1979).

2. Прагненням з'ясувати еволюцію світогляду митця, що дозволяє простежити й еволюцію його творчості. Ми розуміємо, що а) світогляд людини зумовлює суспільне буття та соціальні умови, б) світоглядні зміни безпосередньо виявляються в діяльності особи, отже, добір життєвого матеріалу, осмислення й утілення його в образі, композиційне та словесне оформлення – усе це залежить від світогляду письменника.

Літературознавчий словник пропонує розглядати біографію як «художнє або наукове відтворення історії конкретної особи на основі задокументованих фактів та свідчень». Ми приймаємо таку дефініцію.

Життя Людмили Овдієнко – то храм любові, духовності, свята. Народилася майбутня письменниця 1 травня 1948 року в селі Нова Гребля Роменського району Сумської області. Людмила не тільки навчалася, а й жила в школі, адже мешкала родина Овдієнків у шкільних приміщеннях (множина «шкільних» виправдана, бо батьки вчителювали в селах Нова Гребля, Талалаївка, Галка, Качанове). Про власне дитинство поетка знає головно зі щоденника сестри, який та веда «з п'ятирічного віку, <...> а також зі щоденників мами і батька», бо сама не пам'ятає ранніх років життя (Сердюченко).

Домінанту вдачі Л. Овдієнко примітив Борис Олійник: «Якби мене запитали, яка риса найбільше розкриває її як людину, я не задумуючись відповів би: доброта» (Овдієнко, 2017, с. 251). Ми вважаємо, що доброта, як провідний складник вдачі поетки-землячки, «дісталася» від бабусі Домахи. В автобіографічному творі (кажемо «творі», бо сама Людмила Миколаївна не означає його жанр, а розмірковує з приводу: «Може, це роздуми, може, щоденникові записи чи просто листи до запитання» (Овдієнко, 2005а) Л. Овдієнко щемно згадує-висновує: «Дух бабусі Домахи <...> спонукає нічого не шкодувати для доброго діла <...>» (Овдієнко, 2005а, с. 6). Тому-то поетка ще в ранній ліриці 1) уміщує вірші-спогади, вірші-реквієми, у центрі яких – пам'ять про бабусю («В бабусиній хаті», третій вірш із циклу «Там, на одній із зірок», «Стоїть село в намистечку криниць» та ін.); 2) не лише засвідчує прагнення творити добро, а заявляє про вміння розрізняти: «це – добро, це лжа» (Овдієнко, 2005а, с. 4).

Характер та вподобання Людмили сформувалися передовсім під впливом батьків. Тато, Микола Олександрович, закінчив Гадяцьке педагогічне училище, згодом – Полтавський педінститут. Викладав німецьку мову, керував гуртками, секціями, грав на багатьох музичних інструментах. «Батько, – згадувала на початку ХХІ століття Людмила, – інтелігент від природи, літератор і краєзнавець, з руками музиканта і художника, з душею романтика-мандрівника» (Овдієнко, 2005b, с. 86). У спадок від тата взяла донька 1) доброзичливість у ставленні до людей, відповідальність, охайність у роботі, а ще – 2) листи, «то короткі, то задовгі послання», що їх уже доросла донька перечитуватиме «по-вільно, зупиняючись на деталях, домислюючи недомовлене» (Овдієнко, 2005b, с. 86) та 3) повсякчасний потяг до творення поезії, бо батько писав вірші, писав настільки часто й багато, що поетотворчість стала для Людмили природним, звичайним станом. Першого вірша-пісню склала в три роки (Овдієнко, 2005b, с. 64).

Мама, Парасковія Михайлівна, працівниця дошкільного закладу, вигаптувала (мама Параска мала дар вишивання, «богинею вишивки» називали її односельці) у серці доньки щирість, ніжність, милосердя, порядність. У вірші «Пам'яті мами» лірична героїня, котру співвідносимо з авторкою, асоціює сад із ненькою. Хвороба мами змусила доньку Людмилу покинути роботу в лохвицькій газеті «Зоря» та знову перебраться в Липове Чернігівської області. Кажемо знову, бо дитинство «її проходило у Липовому, що за шість кілометрів від райцентру» (Ковалець, 2016, с. 3).

Також на становлення духовного світу майбутньої письменниці, за її свідченням, особливо вплинули стосунки між батьками. У родинному нарисі «На слідочку постою» Людмила Миколаївна твердить: «У мене було щасливе дитинство: батьки любили одне одного і ця атмосфера любові, ця аура добра розвивала <...> уявлення про світ, сповнювала <...> ласкою і впливала на формування характеру» (Овдієнко, 2005b, с. 80).

Постійно розвивала-формує-змінювала Людмилу Овдієнко журналістика: 1966 року вона розпочала працювати в Лохвицькій районній газеті «Зоря», а завершила кар'єру у 2006 році головним редактором Кобеляцького «Колосу». Між «Зорею» та «Колосом» була газетярська праця в Чорнухах, Талалаївці (Чернігівщина). Понад сорок років журналістської праці, понад чотири десятиліття вдивляння, вслухання в долю людей, вживання в їхні турботи, радощі, проблеми. Із сорока журналістських років – тридцять вісім в одній газеті – у «Колосі». «Трудяга-журналістка» – так охарактеризував Людмилу Миколаївну її колега Яків Ковалець (Ковалець, 2016, с. 3). Земляки гідно поцінували подвижництво редакторки: присвоїли звання «Почесний громадянин міста Кобеляки» (2003), по смерті вулицю Сергія Лазо перейменували на честь Людмили Овдієнко (2016), відкрили меморіальну дошку поетці-журналістці (2018).

Отже, виокремлюємо ті чинники життя Л. М. Овдієнко, які передовсім впливали на формування її мистецького світогляду, творчості загалом:

– *родина*. Не лише батьки, а й увесь рід, про який поетка знала чимало: вона згадувала-аналізувала обох бабусь, дідусів, прадідів, прапрадідів; особливо дослідила мисткиню материну гілку. Від батька – потяг до віршування, доброзичливе ставлення до людей, від матері – щирість, ніжність, милосердя, порядність, від бабусь – антитетичність характеру. Особливий вплив – атмосфера в сім'ї («аура добра»), стосунки зі старшою сестрою Валентиною. Атмосферу любові перенесла у свою сім'ю (чоловік Костянтин Бобрищев, син Ярослав, донька Іванка, онуки Дмитро, Ярослава, Костя, Яків) та у власну поезію;

– журналістика. Уже в перших публікаціях відчутні «толерантність у ставленні до світу, до ближнього й дальнього, <...> відданість слову й щирість, пошук фрази, яка б не просто констатувала, а будила, піднімала на дію» (Гамаль, 2013, с. 3). Газетярство – то повсякчасна школа життя, перевірка себе на людяність. Журналістика й поезія – дві дороги, які йшли «ніби нога в ногу, а іноді одне переганяло інше. Мабуть, не на шкоду справі» (там само).

Відомо, що «наша» авторка – журналістка й філолог, тож коли для багатьох письменників поняття композиції твору збірки не до кінця зрозуміле, то для Л. Овдієнко – близьке, «своє», автобіографічне. Тому-то впадає в око оригінальність і довершеність побудови її збірок.

Ми знаємо, що автори поетичних книг найчастіше вдавалися / вдаються до хронологічного принципу укладання своїх збірок. Першим у новому письменстві цю традицію «порушив» Іван Франко, застосувавши тематично-жанровий принцип. Згодом поети кінця ХІХ – початку ХХ ст. надавали перевагу циклам і тематичним книгам, тобто створювали не просто збірки віршованих творів, а певну емоційну та інтелектуальну цілісність. Щодо нашої землячки, то при компонованні своїх книг вона теж використовує тематичний принцип, увиразнений циклізацією.

Ми переконані: ліричний цикл у Людмили Овдієнко – це не лише специфічний вид контексту, а й особлива форма творчості, тип цілісності, що відрізняється від звичайної добірки віршів і є сформованою авторкою послідовністю текстів. Циклізація – одна з визначальних доміант її збірок «Зліва, де серце», «Не прощаюся...». За словами пані Людмили, вірші «впорядковані не за роками, а за принципом суголосності, самопочуття, думок ліричної героїні» (Гамаль, 2013, с. 7), Тому-то в її збірках відсутні дати під віршами; тут діють інші «сигнали» для читача – змістові (мотиви, ідейний комплекс, ліричні конфлікти).

У циклах Л. Овдієнко прагне втілити авторське ставлення до проблеми загальне – особисте. Проаналізуємо з такого погляду «Зліва, де серце» – третю за часом виходу поетичну збірку «степовички з Кобеляк». Книга поділена на три цикли: «Прозріння» (13 творів), «Нині і прісно» (14 творів), «З тобою і без тебе» (36 творів). Заголовки дібрані з метою вибудувати певну послідовність текстів, а отже, закладають своєрідну логіку прочитання. Пунктирний сюжет реалізований уповні. Емоційно-чуттєвий світ героїні розгортається від минулого («прозріння» стає неминучим після перепускання через себе всього, що було) через тепер (нині), до вічно, завжди (прісно), а сходиться все це на внутрішньо-інтимному, на «тобі» – ліричному персонажеві, котрий то є, то зникає із життя ліричної героїні.

Установлене автором місце поезії в циклі багато в чому визначає її «валентність» (Н. Якубчак), тобто властивість вступати в діалогічні відношення з іншими текстами циклового ряду. Особливе смислове навантаження, уважаємо ми, припадає на початок книги «Зліва, де серце»: перші два вірші – «Розвиднилось таки вікно моє...», «Учителі мої, учителі». Вони пов'язані між собою навіть зовнішньо: перший вірш закінчується рядком «І віра у відвертість вчителів», а другий розпочинається реченням «Учителі мої, учителі» (Овдієнко, 1981, с. 4, 5).

У «Розвиднилось...», у нашому прочитанні, ключовими є оксюморонно насажені третя та четверта строфи, що з'являються як наслідок емоційно-подієвого наповнення першої й особливо другої. Тож у вірші добачаємо таку «фабулу»: жінка (кажемо «жінка», бо в поезії наявні слова жіночого роду: *рада, чужа, жила, сліпа*), зашорена потоком несправжніх слів-ідеологем, потроху стала прозрівати, бачити-розрізняти добро, щирість – брехню, облуду, розуміти суть простих речей, передовсім силу слова. Вона уже сприймає «світ таким, яким він є» (Овдієнко, 1981, с. 4).

Контекстуальні антоніми 1) «розвиднилось» – «немов сліпа» розкривають минуле і теперішнє ліричної героїні; 2) «чорне безгоміння» – «маленьке чесне слово» творять два світи – зовнішній (оточення) та внутрішній (душа ліричної героїні). Упадають в око кілька інверсій, які теж «працюють» на прозріння героїні: «вікно моє», «облуда маскарадна», та епітетів «чорне безгоміння», «самотійно не ступав», «правий суд», «пишним блиском», «бутафорних слів», «простих речей», «маленьке чесне слово», що служать для відтворення емоційного світу до та після прозріння.

В «Учителі мої, учителі» лірична героїня міркує вже як видюща: вона зрозуміла основну суть життя (у попередньому вірші йшлося про прозоріння – уміння розрізняти плюси та мінуси буття загалом). Лексема *учителі*, яка у вірші Л. Овдієнко виступає *анафорою*, багатозначна: це й особа, котра навчає, викладає який-небудь предмет у школі, виші; це й людина, яка нагромадила знання та життєвий досвід і передає їх іншим; це й авторитет, який впливає на оточення, є для нього прикладом, це й високі державні сановники чи політичні діячі, що ведуть народ, націю до певної мети. Авторка Людмила Овдієнко не в одному інтерв'ю твердила, що не «створювала собі кумира», але часто «рівнялася» на різного типу вчителів, вірила їм, проте поступово, прозрівши, бачила, що значна частина з них говорила одне, а чинила протилежне. Так само й лірична героїня зрозуміла, що вчителі забули свої ж настанови про «вищу справедливість на землі», відступили від неї, «постами обростали». Лірична героїня тепер знає, що розплачується в житті за «сліпоту й нещирість вчителів».

Подібні зачини «прочитуємо» у другому та третьому циклах.

Не менш «солідне» змістово-композиційне значення має і серединний цикл збірки, де основне мистецьке навантаження бере на себе вірш «Візит в дитинство» (Овдієнко, 1981, с. 22). Він, порівняно з іншими творами книги, великий за обсягом – чотири шестирядкові строфи (римування *аббвва*) з десяти - одинадцятискладовими рядками. Змістовно перша й остання строфа могли б творити кільце, але ота, остання, строфа немовби перекреслює реальність-спогад першої, бо розкриває реальність-сон: лірична героїня, котру ототожнюємо з авторкою, спочатку переконливо каже: «Штовхну знайому хвірточку. Зайду», де «штовхну», «зайду» – дієслова теперішнього часу, доконаного виду; а потім у шостій строфі її слова: «Ось зараз я цю хвірточку штовхну» звучать не лише в іншій тональності, а й в іншій граматичній формі: «штовхну» – дієслово майбутнього часу. Таке часове зміщення розкриває читачеві багато: 1) внутрішній світ героїні, налаштований на дитинство як простір людської чистоти («І дівчина... / Не скривдила й травиночки на світі / Й сама йще не скривджена ніким... / Ще смуток не знайшов її душі»); 2) епізодичну пам'ять ліричної героїні (авторки), що вихоплює найбільш знакові для неї картини буття («Дідусь пасе на вигоні корову / Бабуся з мамою он замісили глину») та проектує їх на потім («Ще на місцях, де будуть їх могили / Лопатами не збиті спориші»). Згадаймо: цикл іменується «Нині і прісно»; 3) архетипні образи, найперше – хати, яка під пером Овдієнко набуває значення складника системи духовності цілого етносу, стає символом батьківщини, безперервності роду, добра, навіть святості, та водночас і трагічної перестороги:

Спокійно ходять кури по подвір'ю,
Рудий собака з буди глипа сонно,
На шворці сушиться рядно суконне,
Ніщо не натякає на біду.

...   .
Знайома лава, молоко у глеці.

Ще хату цю не продали за безцінь (Овдієнко, 1981, с. 22).

Якщо перший цикл – фундамент, другий – стіни, то третій ми потрактуємо як дах. Знову говоримо про храм, але в цьому випадку зведений мисткинею, де окремі вірші – фрески «з храму душі» (М. Костенко).

Лейтмотивом циклу «З тобою і без тебе» вважаємо слова «Моя любов переживе мене» (Овдієнко, 1981, с. 30). Любов для ліричної героїні – то всевіт, у якому вона чомусь сильніша за обранця, готова жертвувати заради коханого всім:

Віддаю без жалю море
днів За хвилини, коли
ми одні. Довгі роки за
єдину мить,

Коли погляд твій навстріч летить (Овдієнко, 1981, с. 33).

Зустріч із коханим, читаємо у віршах, – світло, прозоріння (згадаймо, ще в першому циклі йшлося про це, але тоді героїня прозріла як філософ, а тут – як слабка сильна жінка): «(любов) сяйне до сонця ликом», «ніч така глуха... прийде день... я тебе побачу», «... з пам'яті

твій образ викликаю... ніби світло в темряві включаю», «... я вийшла на тебе в житті... так в пітьмі безпросвітній виходять на світло». Велику любов лірична героїня отримала згори: «Мені Всевишній дав любов...».

Отже, збірка «Зліва, де серце» дає підстави говорити про свідому організацію авторкою поетичного контексту – циклізацію. У циклах зв'язками між віршами є образ ліричної героїні, котра прозріла: у першому та другому циклах більше раціонально, у третьому – емоційно, духовно.

Життєвий досвід письменниці Л. Овдієнко постійно впливав на сферу її художнього світу, більшою чи меншою мірою зумовлюючи мотиви поезій, тож із-поміж багатьох мотивів, які звучать у віршах, найголосніше відчутний *автобіографічний*. Поява жанру автобіографічних мотивів у творчому доробку Л. Овдієнко детермінована особливим типом мислення авторки, національною традицією. «Посилення» автобіографізму зумовлене процесом суб'єктивізації художньої літератури, поглибленням інтересу до особистості самого письменника, його долі, внутрішнього світу.

Критики й журналісти, рідні й друзі, колеги й сусіди твердять: природа щедро наділила Людмилу Миколаївну розумом, талантом, красою, людськими чеснотами, але відміряла короткий земний шлях. Вона ж, мисткиня-поетка, дозувала життя іншим годинником, визначала його власними критеріями. Письменниця Овдієнко прагла в житті своєму «тиші для молитви» (збірка «Не вистачає тиші для молитви»). Молитва для поетки – її твори, точніше, можливість їх «народжувати». На запитання журналістки, чи важко народжується її поезія, пані Людмила дала чітку відповідь: «Вірш з'являється у мене на одному подиху» (Ярошенко, 2018, с. 12), а ще ствердила: з усього, чим займалася в житті, найбільше вона – поетеса, все «інше було просто службою, зароблянням на хліб» (там само). На думку авторки з Полтавщини, часом молитва стає мовчазною, адже вмиротворене спілкування з Богом можливе без слів. Л. Овдієнко намагається зрозуміти, відчутти, як можна досягти внутрішньої тиші. Мисткині та ліричній героїні її творів потрібна тиша, щоб сповідатися перед собою, людьми.

Як і в молитві, зміст віршів Л. Овдієнко залежить від того, що хвилює її, авторку-«молільницю». Молитва нашої країни не християнська, а язичницька, бо включає в себе не зовсім звичні з погляду християнського світогляду душевні прагнення та поривання (вірші «Не хочу», «У царстві сліпих», «Благаю миру людям і лісам»).

Відкриває збірку «Не вистачає тиші для молитви» поезія «Всього занадто в нашому житті», яка, крім того, що виконує роль ідейно-художнього центру, примітна автобіографізмом. Автобіографізм твору виявляється через детальне зображення мисткинею внутрішнього світу ліричної героїні, котру можна ототожнити із самою письменницею. Підстава – центральний вираз вірша, який звучить, мов закликання: «Я прожила, здається, триста літ». До речі, Л. Овдієнко в одному з інтерв'ю «зізналася» в автобіографічності власних поезій: «Коли згадую своє дитинство, думаю: як давно в мене була мама... Як давно я народила дітей. Як давно... У мене є навіть такий вірш: “Я прожила, здається триста літ...”» (Ярошенко, 2018, с. 12).

Наша землячка-поетка перебирала на себе, перевтілювалася у свої образи, насамперед ліричних героїнь, але і їх наділяла «собою», віддавала частину себе, своїх почуттів, емоцій, думок:

*Була людиною, твариною, змією...
А птахою? Либонь, також і нею, –
Ще й зараз в снах триває мій політ.*

Авторка та її лірична героїня шукають внутрішньої тиші, прагнуть моменту тиші, навіть дуже короткого, хочуть зупинки, відпочинку, мовчання. Поетка сподівається-запитує, чи «з'явиться / хтось перший, / Хто б помовчав зі мною / Й помоливсь?». Перебуваючи у спільному мовчанні з кимось, лірична героїня (чи авторка?) творить нову молитву – «звук чистої тиші» (здається, це з Біблії), творить, «сльозу зневіри стерши».

Ми переконані: для автобіографічної лірики краянки значущими є *мотиви-образи*. Виокремлюємо два, на нашу думку, найосновніших:

– мотив-родина: «Допоки я живу – світи мені», «Портрети з натури», «Вже й сама я тому не рада» (збірка «Довіра»); «Пам'яті мами» (збірка «Довіра», повторення – у збірці «Не прощаюсь»); «Іванці» (збірка «Не прощаюсь»); «Візит в дитинство» (збірка «Зліва, де серце»); «Мое чуже село» (збірка «Не вистачає тиші для молитви»);

– мотив-село: «Стоїть село в намистечку криниць», «В бабусиній хаті» (збірка «Довіра»); «Візит в дитинство» (збірка «Зліва, де серце»); «Кислиця», «Спасибі, Липове, що ти у мене є» (збірка «Не прощаюсь»); «Мое чуже село» (збірка «Не вистачає тиші для молитви»); «Було село» (збірка «Прогуркотів мій поїзд, прогрімів...»).

Відгомін дитинства та юності особливо відчутний у ранній ліриці письменниці (збірка «Довіра»). Але й для зрілої мисткині мама, особливо її смерть – невилгойна рана, постійні сльози: «Уже про всіх, кого немає, хто дивиться на мене крізь вікна чистої роси, можу розповідати без сліз. <...> А про маму – ні. Намотується і намотується біль на душу, як на клубочок пам'яті роки, прожиті без неї» (Овдієнко, 2005а, с. 77). У поезії «Пам'яті мами» найрідніша людина асоціюється із садом, а її відхід у засвіти – із вирубкою саду: мама – сад, мамина смерть – спіяні дерева-дрова. Цей асоціативний ряд пов'язаний із персоніфікованим образом пилки:

*Пилка танцює чардаш,
Пилка сьогодні в «ударі».*

Авторка засвідчує зв'язок між багатьма подіями, фактами, явищами. Так, привертає увагу образ груші, що «стара, як пам'ять, / Гілляччям скоцюрблим стерпла»; її, спіяну, сплять; наслідок – «буде у хаті тепло».

Ще один ланцюг: пеньок – пуста в душі:

*А я на пеньок присяду,
А я оглянусь навколо.
Мамо! Немає саду!
Як же в душі моїй голо...
Мами немає.*

Підсумовуємо наші розмисли фразою М. Костенка: «Жоден критик не скаже, що це банальності...» Так, не скаже, бо Овдієнко писала про речі, якими перестраждало, переболіло її серце, саме тому глибини власних авторських почуттів звучать у її віршах.

У ліриці нашої землячки, а це шість поетичних збірок, спостерігаємо автобіографічні мотиви та образи. Ми розглянули збірку «Зліва, де серце» у плані її циклізації як вияву автобіографізму. При komponуванні книги мисткиня використала *тематичний* принцип, увиразнений *циклізацією*. Одна з провідних особливостей циклу нашої краянки – самостійність творів, що до нього входять, вони можуть функціонувати як естетичне явище поза контекстом. Водночас завдяки контексту, що постає внаслідок співвіднесеності полотен, котрі складають цикл, реалізується відповідна до авторського задуму повнота художнього змісту окремого твору.

З-поміж багатьох мотивів, які звучать у віршах, найголосніше відчутний *автобіографічний*. Поява жанру автобіографічних мотивів у творчому доробку Л. Овдієнко детермінована особливим типом мислення авторки, національною традицією. Для автобіографічної лірики нашої землячки значущими є *мотиви-образи* (мотив-родина, мотив-село).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Вона залишила по собі Слово. *Вечірня Полтава*. 2015. 19 серп. (№ 33). С. 5.
Гамаль Ю. «Поезія – це спалах, містика, біль, сміх... У поезіях мало слів, у які треба вкласти значний зміст». *Колос*. 2013. 28 груд. С. 7.
Дяченко А. Людмила Овдієнко: поетеса. *Дяченко А. Письменники Полтавщини* : довідник / Полтав. обл. організація Спілки письменників України. Полтава, 1990. С. 21.
Дяченко А. Людмилі Овдієнко – 50. *Літературна Україна*. 1998. 14 трав. С. 5–6.
Ковалець Я. Яке болюще і цілюще слово. *Трибуна хлібороба* : Талалаївська районна газета. 2016. 2 квіт. С. 3, 5.
Костенко М. В. Що на роду написано. Монологи критика. *Доба полілогу*. Полтава : Полтавський літератор, 2009. 596 с.

- Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : Академія, 2007. 752 с.
- Овдієнко Л. Довіра : лірика / передм. Б. Котлярова. Харків : Прапор, 1981. 46 с.
- Овдієнко Л. Дорога до себе : проза. Миргород : Псьол, 2005. 90 с.
- Овдієнко Л. Зліва, де серце. Миргород : Псьол, 2005. 90 с.
- Овдієнко Л. Прогуркотів мій поїзд, пролетів... Вінок пам'яті Людмили Овдієнко : (поезія) / за заг. ред. К. Бобрищева. Полтава : АСМІ, 2017. 383 с.
- Сент-Бев Ш.-О. Литературные портреты, критические очерки. Москва : Художественная литература, 1979. 582 с.
- Сердюченко І. Німці зняли кіно. Кобелячани зіграли в ньому самих себе... URL: vechirka.p1.ua (дата звернення: 02.02.2021 р.)
- «Я прожила, здається, триста літ...» : інтерв'ю з полтавською поетесою Л. Овдієнко / записала Ганна Ярошенко. *Вечірня Полтава*. 2008. № 19. С. 9.
- Ярошенко Г. Поетеса й прозаїк Людмила Овдієнко зі знаком нескінченності. *Вечірня Полтава*. 2018. 18 квіт. С. 12.

VIRA MELEZHKO

LYUDMYLA OVDIENKO: BIOGRAPHY, AUTOBIOGRAPHY

The publication presents the biography and autobiographical motives of the lyrics of the Ukrainian writer Lyudmyla Ovdienko. The purpose of the article is to present a biography and analysis of the poetic heritage of a fellow artist in the autobiographical aspect. We came to the conclusion that Lyudmila Ovdienko's lyrical cycle is not only a specific type of context, but also a special form of creativity, a type of integrity that differs from the usual collection of poems and is a sequence of texts formed by the author.

We are convinced that motives-images are significant for the poet's autobiographical lyrics. Of the many motifs that sound in the poems, the most prominent is the autobiographical. The emergence of the genre of autobiographical motives in the creative work of L. Ovdienko is determined by a special type of thinking of the author, the national tradition. The leading place in the consideration of lyric poetry is given to the study of motives-images (motive-family, motive-village). These motives the most significant for the autobiographical lyrics of our compatriot.

Key words: Lyudmila Ovdienko; biography; autobiography; cyclization; autobiographical motives.

REFERENCES

- Diachenko, A. (1990). Liudmyla Ovdienko: poetesa [Lyudmyla Ovdienko: Poetess]. In Diachenko A., *Pysmennyky Poltavshchyny [Pysmennyky Poltavshchyny]: dovidnyk* (p. 21). Poltava [in Ukrainian].
- Diachenko, A. (1998). Liudmyli Ovdienko – 50 [Lyudmyla Ovdienko – 50]. *Literaturna Ukraina [Literaturna Ukraina]*, 14 trav., 6, 5 [in Ukrainian].
- Hamal, Yu. (2013). "Poeziia – tse spalakh, mistyka, bil, smikh... U poeziiakh malo sliv, u yaki treba vklasty znachnyi zmist" [«Poetry is a flash, mysticism, pain, laughter... There are few words in poetry that need to be meaningful»]. *Kolos [Kolos]*, 28 hrud., 7 [in Ukrainian].
- Kovalets, Ya. (2016). Yake boliushche i tsiliushche slovo [What a Painful and Healing Word Is]. *Trybuna khliboroba [Trybuna khliboroba]*, 2 kvit., 3, 5 [in Ukrainian].
- Kostenko, M. V. (2009). *Shcho na rodu napysano. Monolohy krytyka. Doba polilohu [What is written on the genus. Monologues criticism. The era of polylogue]*. Poltava: Poltavskiy literator [in Ukrainian].
- Hrom'iaka, R. T., Kovaliva, Yu. I., & Teremka, V. I. (Eds.). (2007). *Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Literary dictionary-reference book]*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
- Ovdienko, L. (1981). *Dovira [Dovira t]: liryka*. Kharkiv: Prapor [in Ukrainian].
- Ovdienko, L. (2005a). *Doroha do sebe [The Way to Oneself]: proza*. Myrhorod: Psol [in Ukrainian].
- Ovdienko, L. (2005b). *Zliiva, de sertse [To the Left Where Is Heart]*. Myrhorod: Psol [in Ukrainian].
- Ovdienko, L. (2017). *Prohurkotiv mii poizd, proletiv... Vinok pam'iaty Liudmyly Ovdienko [My train rumbled, flew... Wreath of memory to Lyudmyla Ovdienko]: (poeziia)*. Poltava: ASMI [in Ukrainian].
- Sent-Bev, Sh.-O. (1979). *Literaturnye portrety, kriticheskie ocherki [Literary portraits, critical essays]*. Moskva: Khudozhestvennaia literatura [in Russian].
- Serdiuchenko, I. *Nimtsi znialy kino. Kobeliachany zihraly v nomu samykh sebe... [The Germans made a movie. Kobeliak citizens played themselves in it...]*. Retrieved from vechirka.p1.ua [in Ukrainian].
- Vona zalyshyla po sobi Slovo [She left the Word behind]. (2015). *Vechirnia Poltava [Vechirnia Poltava]*, 19 serp. (№ 33), 5 [in Ukrainian].
- Yaroshenko, H. (2008). "Ja prozhyla, zdaietsia, trysta lit..." : interv'iu z poltavskoiu poetesoiu L. Ovdienko ["I seem to have lived for three hundred years ...": interview with the Poltava poetess Lyudmyla Ovdienko]. *Vechirnia Poltava [Vechirnia Poltava]*. 2008. № 19. S. 9 [in Ukrainian].
- Yaroshenko, H. (2018). Poetesa y prozaik Liudmyla Ovdienko zi znakom neskinchennosti [Poetess and novelist Lyudmyla Ovdienko is with infinity sign]. *Vechirnia Poltava [Vechirnia Poltava]*, 18 kvit., 12 [in Ukrainian].

Отримано 27.03.2021 р.